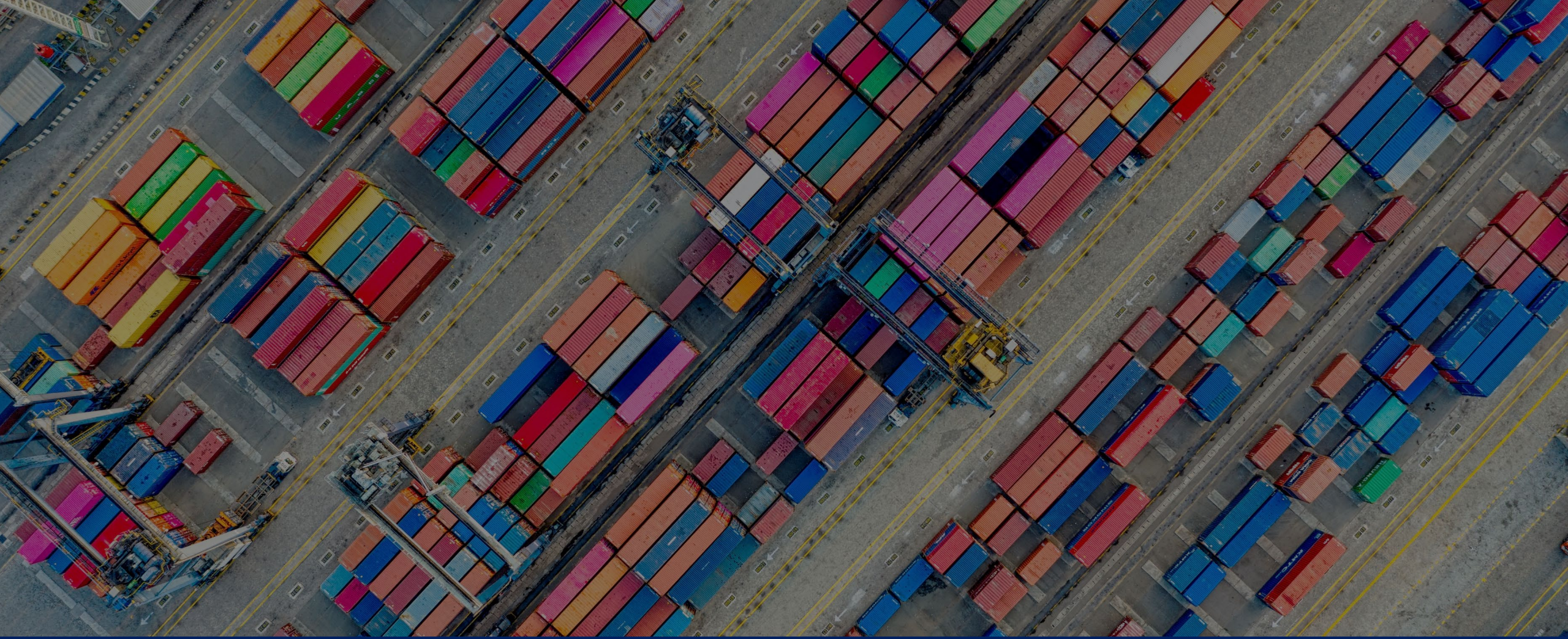

“Bye bye, Muller Thomson?”

DE HERVORMING VAN HET AANSPRAKELIJKHEIDSRECHT:
OVER SAMENLOOP EN HET LOT VAN DE HULPPERSOON

Dirk Noels

Quadrant

DEEL I .
INLEIDING

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER—7 DECEMBER 1973

Voorzitter : Ridder Rutsaert

Raadsheer-verslaggever : de h. Sury

Eerste advocaat-generaal : de h. P. Mahaux

Advocaten : Mrs. J. Dassesse en J. Van Ryn

Overeenkomst—Aangestelde of uitvoeringsagent van een partij—Aard van hun verhouding tot de wederpartij—Vereisten voor de buitencontractuele aansprakelijkheid jegens de wederpartij.

N.V. Muller-Thomson en N.V. Wm. H. Muller & Co
t/ Royal Insurance Company Ltd

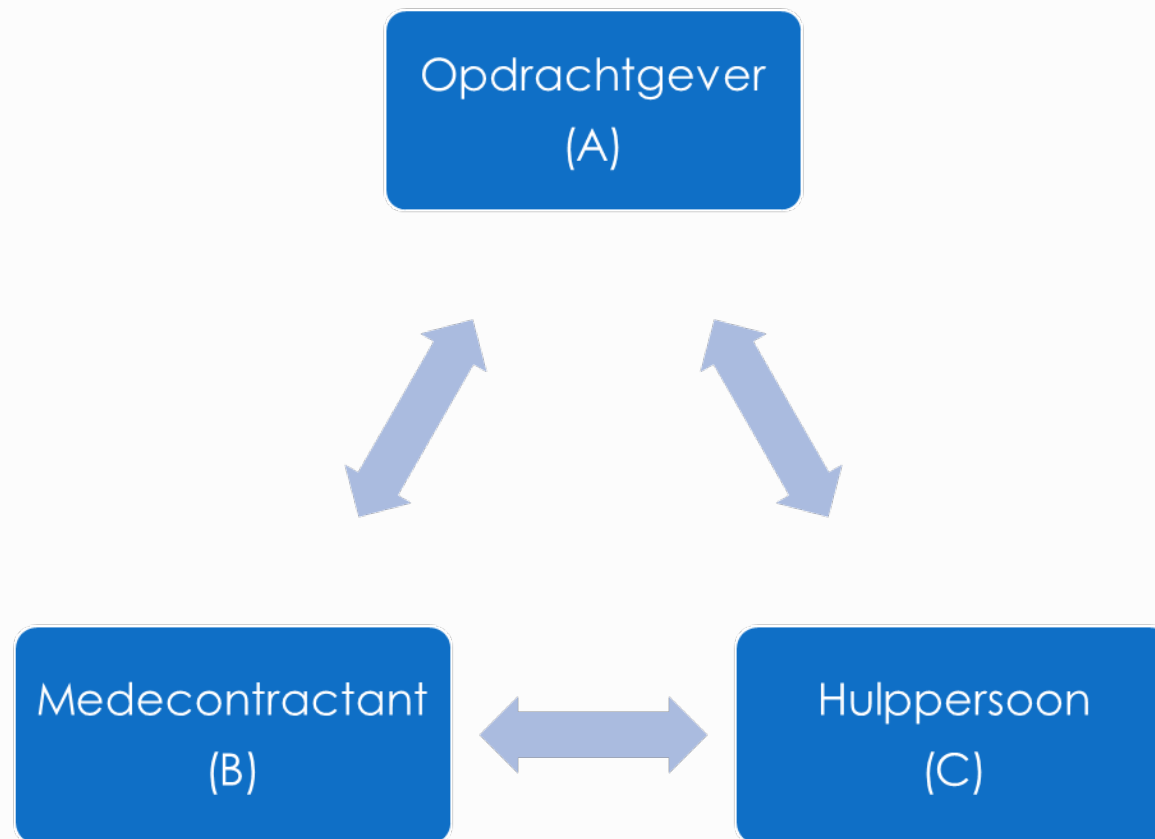
Gelet op de bestreden arresten, op 27 februari en 26 juni 1970 door het Hof van beroep te Brussel gewezen ;

Overwegende dat de voorzieningen in de onder nummers 1033 en 1154 op de algemene rol ingeschreven zaken tegen voormeld arrest van 26 juni 1970 gericht zijn ; dat de voorziening in voormelde zaak nummer 1154 bovendien tegen het arrest van 27 februari 1970 gericht is ; dat de voorzieningen ambtshalve moeten worden samengevoegd ;

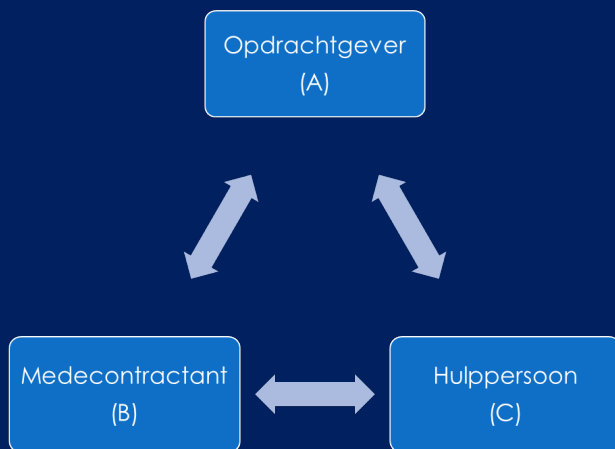
"(...)

Overwegende, anderdeels, dat de aangestelde of de uitvoeringsagent, die optreedt om een contractuele verbintenis van een partij uit te voeren, extra-contractueel enkel aansprakelijk kan gesteld worden **indien de hem verweten fout de schending uitmaakt, niet van de contractueel aangegane verbintenis doch van een iedereen opgelegde verplichting, en indien die fout een andere dan een louter uit de gebrekkige uitvoering van het contract ontstane schade heeft veroorzaakt ;"**

Schema

Samenloop

- **Relatief' samenloopverbod** (A)-(B)
- **Reden** : niet omzeilen van het contract via OD / vermoeden van afstand OD-vordering door contract
- **Belang**: in mora stelling / verjaring / verhaal van (on)voorzienbare schade / exoneraties / ipr
- Complexiteit ontstaat er als (B) beroep op (C) "uitvoeringsagent" → identificatietheorie (B = C)
- Toepassing in de praktijk is ruim ...

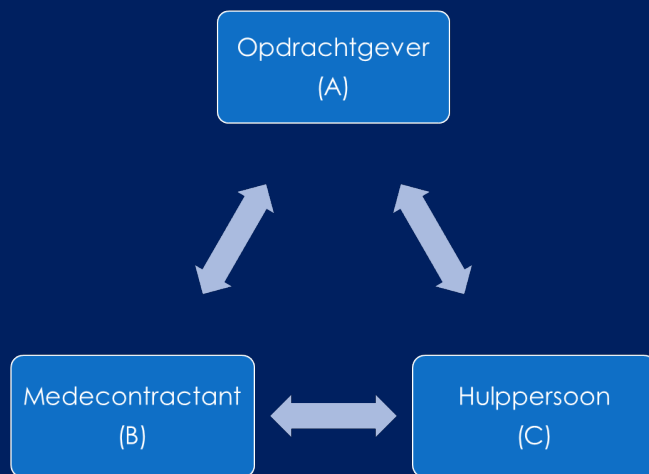

Quadrant

DEEL 2 .
Evolutie

Samenloop. Evolutie tot 1973

Samenloop

Quadrant

- “Code civil” (21/03/1804): aansprakelijkheid in 6 artikelen

- Principe: samenloop is (steeds) geoorloofd - Cass. 13/02/1930:

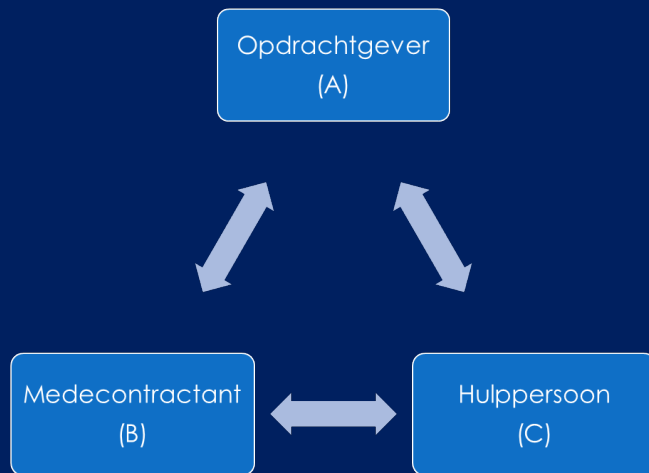
Attendu, cependant, qu'en prescrivant la réparation par chacun de tout dommage causé à la personne d'autrui ou à ses biens, l'article 1382 du Code civil a édicté une règle dont l'observation s'impose, en principe, à tous et en toutes circonstances;

Attendu que la règle ne cesse pas de trouver son application dès qu'un contrat a été l'occasion du dommage;

- Maar na WO II discussie ... ‘rumble in the legal jungle’: De Page, Van Ryn e.a. : “waarom dan nog een contract, als OD ook kan, en zelfs beter is voor de benadeelde?” EN “omzeilen van de OVK via OD is niet OK”

Samenloop. Evolutie na 1973

Samenloop

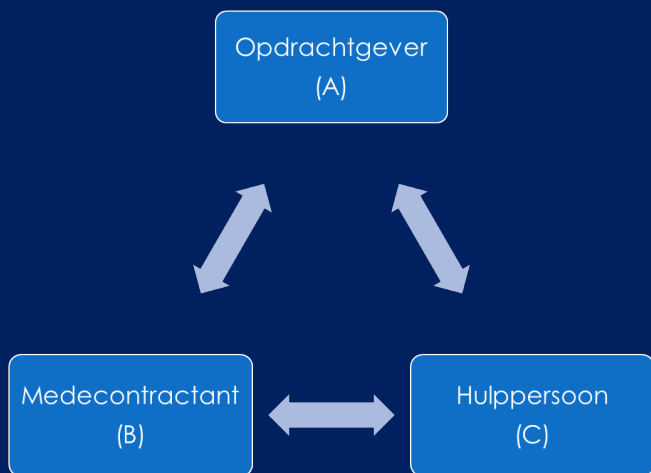
Quadrant

- **Ebes**-arrest (I): Cass. 04/06/1971 (bij louter contractuele fout geen OD-eis)
- **Muller Thomson**-arrest: Cass. 07/12/1973 (andere dan contractschade én andere dan contractfout)
- **Tiercé Franco belge**-arrest: Cass. 29/09/2006 (andere dan contractschade én gemengde fout)
- **Gaselwest**-arrest: Cass. 27/11/2006 (als OVK, vermoeden afstand van recht om OD-eis)
- **Henkel**-arrest: Cass. 26/04/2002 (quasi-immuniteit werkt in 2 richtingen)
- Uitzondering: geen immuniteit i.g.v. misdrijf

Q.

Samenloop. Evolutie na 1973

Samenloop

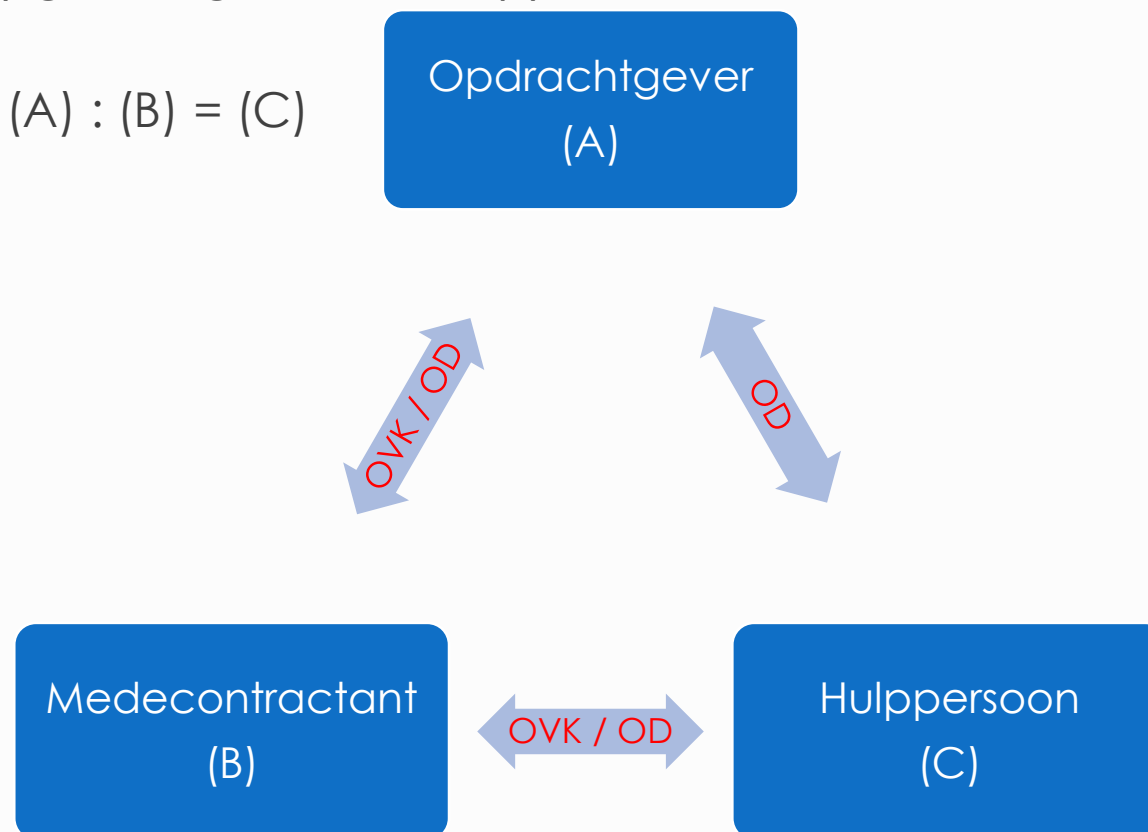

Quadrant

Huidige stand van zaken

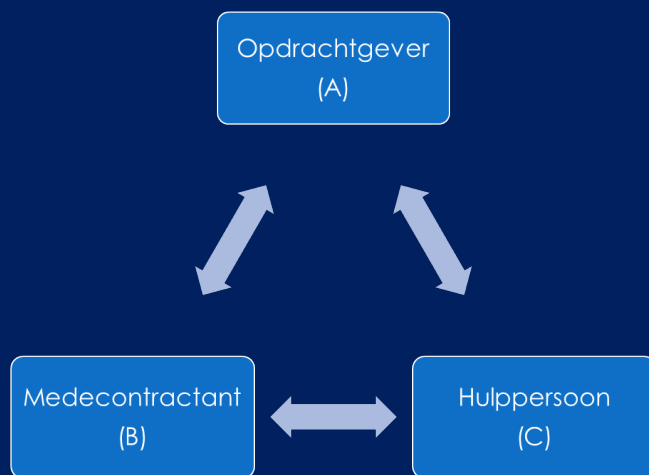
- Samenloop van een contractuele en OD claim enkel als (i) gemengde fout én (ii) niet-contractuele schade

- Tav. (A) : (B) = (C)

Samenloop. Grondslag

Samenloop

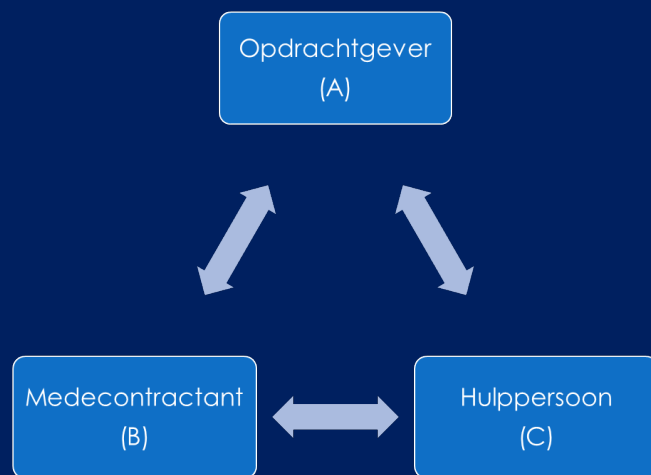

Quadrant

- Identificatietheorie : (A) – (B-C)
- Risicotheorie: (A) mag risico/beperking niet naar (C)
- Kettingtheorie: (A) => (B) => (C)
- Relativiteitstheorie: exoneratie (A-B) niet omzeilen via (C)
- Door OVK te sluiten, impliciete afstand recht om OD (zie *Gaselwest*-arrest)

Samenloop. Kritiek

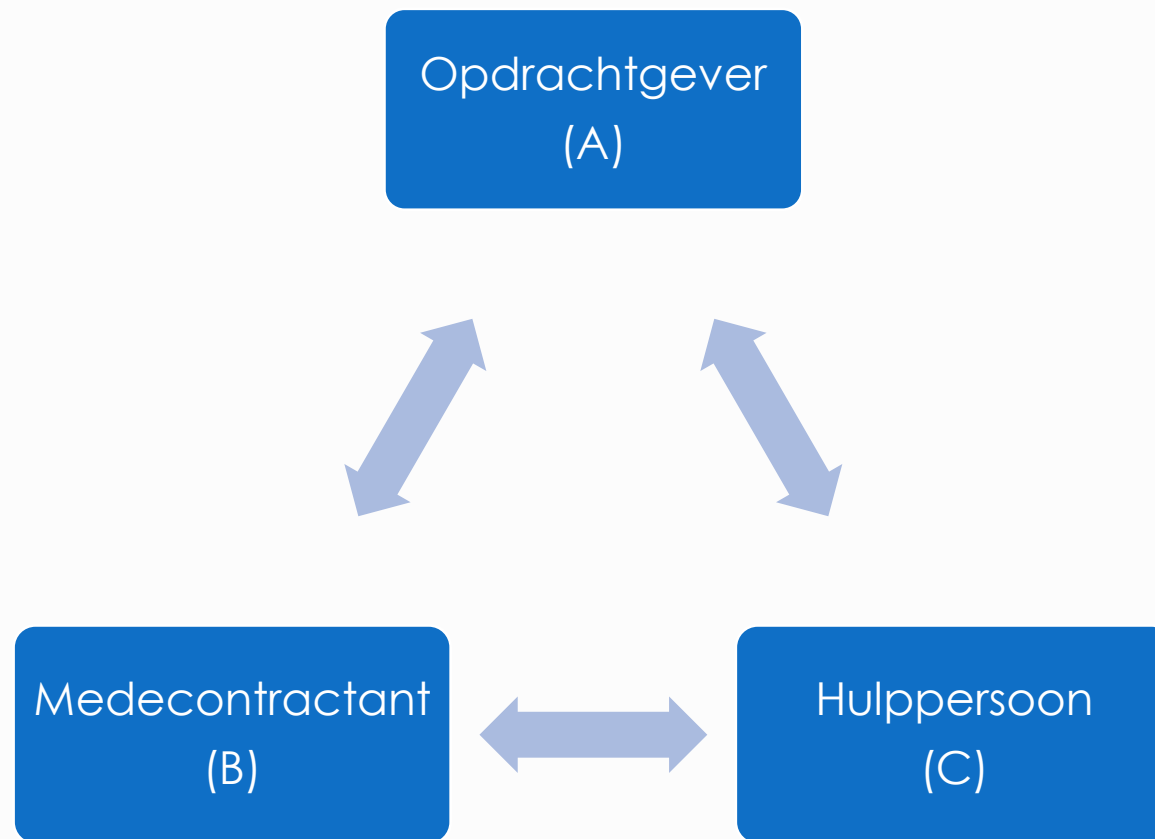
Samenloop

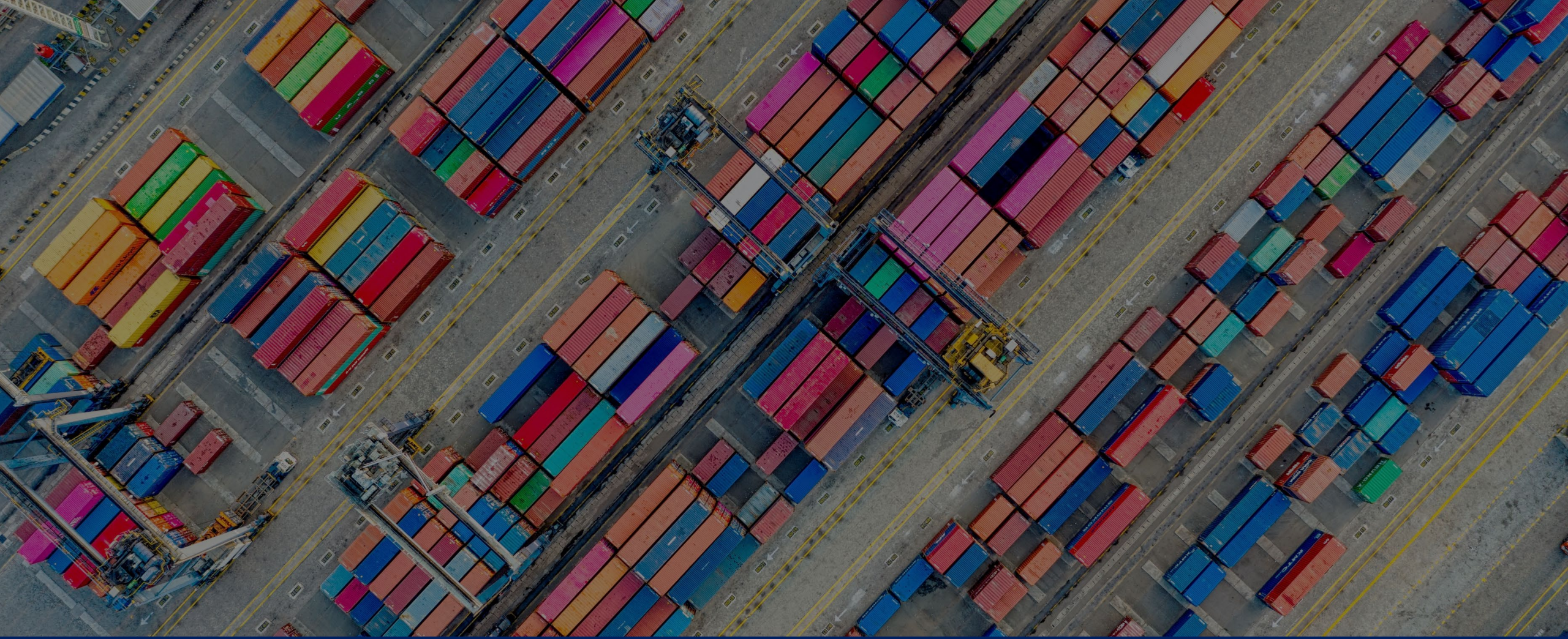

Quadrant

- Rechtsonzekerheid
- Internationaal is divergent
- Tegen vergoedende functie aanspr.recht igv. faill. (B)
- Ongelijkheid / unfair
- De uitzondering (misdrijf) = steeds vaker de regel
- 7^e Blauwboek NSWB : idem

Schema

Quadrant

DEEL 3

Wetswijziging

Herziening BW

Totstandkoming.

- Justitieplan 2015
- K. Geens, *De sprong naar het recht voor morgen. Hercodificatie van de basis wetgeving, 6 december 2016*, FOD Justitie, <https://www.koengeens.be/policy/hercodificatie>.
- Burgerlijk recht: erfrecht (W.2017) – huwelijksvermogenrecht (W.2018) – bewijsrecht (W.2020) – goederenrecht (W.2020) – verbintenissenrecht (W.2022) ...
- Aansprakelijkheidsrecht : Boek 6 – Ontwerp I en Ontwerp II
- Onenigheid over o.a. ... opheffing immuniteit uitvoeringsagent
- Een (ontwerp van) Ontwerp III circuleert

Herziening BW

Boek 5. Verbintenissen.

Boek 5. Verbintenissen :

- **Art. 5.229 NBW - Toerekenbaarheid van de fout van hulppersonen** – *“Indien de schuldenaar een beroep doet op andere personen voor de nakoming van de verbintenis, is de fout die deze hulppersonen hebben begaan aan hem toerekenbaar.”*
- **Art. 5.89 § 2 NBW:** *“Doet de schuldenaar voor de nakoming van het contract een beroep op hulppersonen, dan kunnen zij tegen de hoofdschuldeiser het bevrijdingsbeding inroepen dat is overeengekomen tussen hem en de schuldenaar.”*
- Derdenwerking van OVK (A – B) naar (C) als bescherming, maar enkel voor *“het bevrijdingsbeding”*

Herziening BW

Boek 6. Aansprakelijkheid.

Art. (6).143 § 1 en 2 NBW

Boek 6. Aansprakelijkheid (Ontwerp):

- **MvT: het samenloopverbod én de quasi-immuniteit van de hulppersoon worden afgeschaft!**
- afschaffing samenloopverbod : art. (6).143 § 1 NBW
- **(1e ontwerp) art. (6).143 § 1 NBW:** *“De benadeelde mag zich jegens een medecontractant beroepen op de buitencontractuele aansprakelijkheid tenzij deze mogelijkheid wettelijk of contractueel is uitgesloten.”*
- **(2^e ontwerp) art. (6).143 § 1 NBW:** *“Tenzij de wet of het contract anders bepaalt, vinden de wetsbepalingen inzake buitencontractuele aansprakelijkheid toepassing tussen medecontractanten.”*

Herziening BW

Boek 6. Aansprakelijkheid.

Art. (6).143 § 2 NBW

Boek 6. Aansprakelijkheid (Ontwerp):

- Doorwerking hoofdcontract en afschaffing quasi-immuniteit hulppersoon: art. (6).143 § 2 NBW
- **(1^e ontwerp) art. (6),143 § 2 NBW**: *"Indien de benadeelde het herstel vordert van schade die haar oorzaak vindt in de niet-nakoming van een contractuele verbintenis, hebben de bijzondere wettelijke bepalingen en de contractuele bedingen die specifiek betrekking hebben op de verbintenissen van de partijen evenwel voorrang op de regels van de buitencontractuele aansprakelijkheid"*.
- Doorwerking / voorrang OVK (A-B) én/of wettelijke regeling (A-B) igv. OD-eis
- Niets over (C) - hulppersoon/uitvoeringsagent

Herziening BW

Boek 6. Aansprakelijkheid.

Art. (6).143 § 2 NBW

Boek 6. Aansprakelijkheid (Ontwerp):

- afschaffing quasi-immuniteit: art. (6).143 § 2 NBW – positie (C)
- **Verweer van (C) tegen de OD-eis van (A):** hopen
 - ☐ hetzij dat in (A-B) “*de buitencontractuele aansprakelijkheid ... wettelijk of contractueel is uitgesloten*”,
 - ☐ hetzij op doorwerking uit (A-B) van “*de bijzondere wettelijke bepalingen en de contractuele bedingen*”, if any
 - ☐ + beroep art. 89 § 2 NBW (maar enkel “*het bevrijdingsbeding*”)
- **Memorie van Toelichting:** 2 voorbeelden uit transportrecht

Herziening BW

Boek 6. Aansprakelijkheid.

Art. (6).143 § 2 NBW

Boek 6. Aansprakelijkheid (Ontwerp):

- afschaffing quasi-immuniteit : art. (6).143 § 2 NBW – positie (C)
- Voorbeeld 1 MvT: **art. 28.2-29.2 CMR:**

Ondergeschikten en andere personen bij CMR-vervoer kunnen zich beroepen op dezelfde wettelijke aansprakelijkheidsbeperkingen als de vervoerder zelf , behalve indien de schade voortspuit uit opzet of uit schuld "*welke volgens de wet van het gerecht, waar de vordering aanhangig is, met opzet gelijkgesteld wordt*"

Herziening BW

Boek 6. Aansprakelijkheid.

Art. (6).143 § 2 NBW

Boek 6. Aansprakelijkheid (Ontwerp):

- afschaffing quasi-immuniteit : art. (6).143 § 2 NBW – **positie (C)**
- Voorbeeld 2: **Scheepvaartwetboek:**
 - **art. 2.6.1.73 – Stuwadoorsschade:** *“De bevrachter moet de schade vergoeden die aan het schip wordt berokkend door stuwadoors ...”*
 - **art. 2.3.2.30 :** *“Onder sloopseigenaar wordt begrepen de eigenaar, de bevrachter, de beheerder en de exploitant van een zeeschip”.*
 - **art. 2.3.2.34, § 2:** *“Indien een van de vorderingen genoemd in artikel 2.3.2.36 (- nvdv. “Vorderingen vatbaar voor beperking” -) wordt ingesteld tegen een persoon voor wiens handeling, onachtzaamheid en nalatigheid de sloopseigenaar of berger aansprakelijk is, is deze persoon gerechtigd zich te beroepen op de beperking van aansprakelijkheid bedoeld in dit hoofdstuk”.*
 - **art. 2.3.2.38:** *“Een aansprakelijke persoon is niet gerechtigd zijn aansprakelijkheid te beperken, indien bewezen wordt dat de schade het gevolg is van zijn persoonlijk handelen of nalaten, gepleegd hetzij met het opzet zodanige schade te veroorzaken, hetzij roekeloos en met de wetenschap dat zodanige schade er waarschijnlijk uit zou voortvloeien”.*

Herziening BW

Boek 6. Aansprakelijkheid.

Boek 6. Aansprakelijkheid (Ontwerp):

- Kritiek op Ontwerp II : o.a. "wat gedaan met de OVK (B-C) en de daarin overeengekomen bepalingen?"
- Storme / Vananroye / Grotius-Pothier (Samoy) / Kruithof + Cornelis / Fagnart / Glansdorff / Lutte + verzekeraars
- **Gevolg** : 3^e Ontwerp van art. (6).143 NBW "in de maak", met
 - (i) behoud van samenloop, en
 - (ii) een regeling voor de hulppersoon (C) via doorwerking (A-B), zodat tav. een OD-eis van (A) de positie van (C) = (B)
- Rondetafelgesprek 25/02/2022 (TPR): "nog aanpassingen"

Herziening BW

Boek 6. Aansprakelijkheid.

Nieuw ontwerp art. (6).143.
Buitencontractuele en
contractuele aansprakelijkheid.

Herziening Burgerlijk Wetboek

Boek 6. Aansprakelijkheid (Ontwerp):

Nieuw ontwerp art. (6).143. Buitencontractuele en contractuele aansprakelijkheid.

§1. Tenzij de wet of het contract anders bepaalt, vinden de wetsbepalingen inzake buitencontractuele aansprakelijkheid toepassing tussen medecontractanten.

§2. Indien de benadeelde echter van zijn medecontractant het herstel vordert van schade als gevolg van de niet-nakoming van een contractuele verbintenis, kan deze medecontractant zich beroepen op de beperkingen van aansprakelijkheid bepaald in de wetgeving inzake bijzondere contracten en in contractuele bedingen evenals op de bijzondere verjaringsregels van toepassing op het contract.

Dit is niet het geval bij vorderingen tot herstel van schade als gevolg van een aantasting van de fysieke integriteit of van een fout begaan met het opzet schade te veroorzaken.

§3. Indien de benadeelde het herstel van schade als gevolg van de niet-nakoming van een contractuele verbintenis vordert van een hulppersoon van zijn medecontractant, kan deze hulppersoon zich beroepen op dezelfde wettelijke en contractuele beperkingen van aansprakelijkheid en bijzondere verjaringstermijnen als de medecontractant op grond van paragraaf 2.

Slotbedenking

Boek 6. Aansprakelijkheid.

Een doemscenario (Storme) of een "fata morgana" (De Page)?

M.E. STORME, "Een nieuw verbintenissenrecht: oude wijn in oude zakken", Juristenkrant nr. 372, 27 juni 2018 p. 17:

"Bijzonder problematisch is de invoering, wellicht om zuiver ideologische redenen, van de samenloop tussen contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid, die tot een explosie van rechtstreekse aansprakelijkheidsvorderingen tegen niet enkel onderaannemers en dienstverleners, maar ook bestuurders van vennootschappen en zo kan leiden; weliswaar wil men die hulppersoon of andere medecontractant in de volgende schakel de mogelijkheid geven zich te beroepen op exoneratiebedingen uit het 'hoofdcontract', maar dat is natuurlijk de foute remedie: de dienstverlener moet zich op zijn eigen exoneratiebeding en enkel daarop kunnen beroepen. En aangezien het probleem ook niet beperkt is tot exoneratiebedingen kan men daar best gewoon het huidige samenloopverbod behouden of zelfs nog versterken."

H. DE PAGE, *Traite élémentaire*, II, nr. 921:

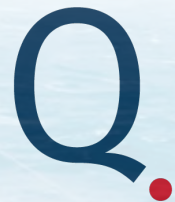
"Le (cumul des responsabilités) est extrêmement complexe; et il semble même que, plus on tente de l'éclaircir, plus le problème s'obscurcit" .

Quadrant

Deel 4 .
Slot

Bedankt !

Dirk Noels

Quadrant Advocaten BV

dirknoels@qlaw.be

www.quadrant.legal

